

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) εργάζεται για τη διασφάλιση ενός συστήματος διεθνών εμπορικών συναλλαγών που βασίζεται σε κανόνες. Παρά το αδιέξοδο στις εμπορικές διαπραγματεύσεις, διερευνώνται τρόποι για τον εκσυγχρονισμό των κανόνων του ΠΟΕ και την αντιμετώπιση των νέων παγκόσμιων προκλήσεων. Βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας, το Κοινοβούλιο νομοθετεί από κοινού με το Συμβούλιο και διαδραματίζει σημαντικό ελεγκτικό ρόλο στην πολιτική διεθνούς εμπορίου.

Κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, τα εμπορικά θέματα ώθησαν τις χώρες να συμμετάσχουν σε ολοένα και πιο πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί η ανάγκη για μια πλατφόρμα που να διευκολύνει και να ρυθμίζει τις εμπορικές σχέσεις. Η συνεπακόλουθη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ) του 1947, όχι μόνο προσέφερε ένα φόρουμ συζήτησης, το οποίο επέτρεψε μια πολυμερή προσέγγιση του εμπορίου, αλλά καθιέρωσε επίσης ένα σύστημα διεθνώς αναγνωρισμένων κανόνων για το εμπόριο. Ο απώτερος στόχος ήταν η δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού για όλα τα μέλη, μέσω «ουσιαστικής μείωσης των δασμών και άλλων φραγμών στο εμπόριο και εξάλειψης της διακριτικής μεταχείρισης στο διεθνές εμπόριο»^[1].

Καθώς το διεθνές εμπόριο επεκτάθηκε, πέρα από την ανταλλαγή απτών αγαθών, προκειμένου να συμπεριλάβει υπηρεσίες και ιδέες, η ΓΣΔΕ μετεξελίχθηκε και θεσμοθετήθηκε ως Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ). Ο ΠΟΕ ιδρύθηκε το 1995 μετά τις εμπορικές διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης και ενοποίησε προγενέστερες εμπορικές συμφωνίες, όπως η ίδια η ΓΣΔΕ, η συμφωνία για τη γεωργία και η συμφωνία για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τα είδη ένδυσης, καθώς και άλλες γενικές συμφωνίες. Οι σημαντικότερες νέες συμφωνίες ήταν η Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS) και η συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (TRIPS). Τον Φεβρουάριο του 2017, τέθηκε σε ισχύ η Συμφωνία για τη Διευκόλυνση του Εμπορίου – η πρώτη πολυμερής συμφωνία που επιτυγχάνεται από τότε που ιδρύθηκε ο ΠΟΕ. Επιπλέον, διερευνώνται ιδέες ως προς τον τρόπο επίτευξης νέων εξελίξεων στον ΠΟΕ, που θα μπορούσαν να εκσυγχρονίσουν το σύστημα, για παράδειγμα στους τομείς του ηλεκτρονικού εμπορίου, της διευκόλυνσης των επενδύσεων και των βιομηχανικών

[1]ΓΣΔΕ (1947), εισαγωγική παράγραφος.

επιδοτήσεων, προκειμένου να τον καταστήσουν περισσότερο αποτελεσματικό και προσαρμόσιμο σε έναν συνεχώς εξελισσόμενο κόσμο του εμπορίου.

Οι στατιστικές καταδεικνύουν ότι υπάρχει σαφής σχέση μεταξύ του ελεύθερου και δίκαιου εμπορίου και της οικονομικής ανάπτυξης. Η δημιουργία του ΠΟΕ ήταν ένα σημαντικό βήμα προς ένα πιο ολοκληρωμένο και συνεπώς πιο δυναμικό σύστημα διεθνούς εμπορίου. Ο ΠΟΕ εργάζεται για την προώθηση του ελεύθερου εμπορίου, ιδίως εξασφαλίζοντας ότι οι διάφορες χώρες διατηρούν τη δυναμική εξάλειψης των εμποδίων στο εμπόριο κατά τις εμπορικές συνομιλίες. Επί του παρόντος, τα δύο τρίτα των μελών του ΠΟΕ είναι αναπτυσσόμενες χώρες, κάτι που επιτρέπει στις μεταβατικές οικονομίες και στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (LAX) να χρησιμοποιήσουν το ανοικτό εμπόριο για την προώθηση των αναπτυξιακών τους προσπαθειών.

Ο μηχανισμός επίλυσης εμπορικών διαφορών

Ένα από τα πιο σημαντικά επιτεύγματα του ΠΟΕ υπήρξε η ενίσχυση του οργάνου επίλυσης διαφορών που διαθέτει, το οποίο έχει την εξουσία ρύθμισης εμπορικών διαφορών και επιβολής των αποφάσεών του. Ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών λειτουργεί επί τη βάση προκαθορισμένων κανόνων, και επιτρέπει στα μέλη του ΠΟΕ, ανεξάρτητα από την πολιτική ή οικονομική βαρύτητά τους, να υποβάλλουν καταγγελίες σχετικά με εικαζόμενες παραβιάσεις των κανόνων του ΠΟΕ, καθώς και να ζητούν αποζημίωση. Ο μηχανισμός αυτός έχει οδηγήσει σε μείωση των μονομερών αμυντικών μέτρων, στα οποία κατέφευγαν οι χώρες στο παρελθόν και πολλά από τα οποία προκαλούσαν συνήθως αντίποινα από τις χώρες-στόχους, ενίοτε δε και κανονικούς εμπορικούς πολέμους.

Μέχρι στιγμής, το σύστημα επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ έχει εξυπηρετήσει στο να κατοχυρωθεί ότι τα ισχυρότερα μέλη δεν υπερισχύουν των πιο αδύναμων και έχει παράσχει σαφείς κανόνες σχετικά με τα μέτρα αντιποίνων. Ωστόσο, το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο έχει ουσιαστικά καταλυθεί, δεδομένου ότι τα μέλη του έχουν φθάσει στο τέλος της εντολής τους και οι κενές θέσεις δεν έχουν καλυφθεί. Για να ξεπεραστεί αυτή η κατάσταση, η ΕΕ, από κοινού με 22 μέλη του ΠΟΕ, δρομολόγησε πρωτοβουλία για έναν εναλλακτικό μηχανισμό που ονομάζεται προσωρινή πολυμερής ενδιάμεση ρύθμιση διαιτησίας (MPIA), αποτελούμενη από 10 διαιτητές οι οποίοι θα εξετάζουν τις προσφυγές των εκθέσεων της ειδικής ομάδας του ΠΟΕ στο πλαίσιο της MPIA.

Αφότου ιδρύθηκε ο ΠΟΕ, η ΕΕ υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους χρήστες του μηχανισμού επίλυσης διαφορών στο πλαίσιο του. Η Ένωση ενεπλάκη σε 187 υποθέσεις επίλυσης διαφορών, σε 102 από τις οποίες ως ενάγουσα και σε 85 ως εναγόμενη^[2]. Σε 200 άλλες υποθέσεις, ζήτησε να περιβληθεί το καθεστώς «τρίτου μέρους», που επιτρέπει στα μέλη του ΠΟΕ να παρακολουθούν διαφορές στις οποίες εμπλέκονται άλλα συμβαλλόμενα μέρη. Η ΕΕ, η οποία εκπροσωπείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει επίσης επιδιώξει συχνά να βελτιώσει και να αποσαφηνίσει τις συμφωνίες του ΠΟΕ, ζητώντας την έκδοση αποφάσεων από τις ειδικές επιτροπές και το όργανο προσφυγής του οργανισμού.

[2] Στοιχεία διαθέσιμα στις 30 Σεπτεμβρίου 2020:
https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την εξέλιξη των διαφορών στις οποίες εμπλέκεται η ΕΕ. Η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου του Κοινοβουλίου παρουσιάζει τις θέσεις της σχετικά με εμπορικές διαφορές μέσω εκθέσεων, δημοσίων ακροάσεων και προφορικών ερωτήσεων προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο. Αυτό συμβαίνει, λόγω χάριν, στο πλαίσιο της διαφοράς Airbus-Boeing μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ.

Ο Γύρος της Ντόχα και πέραν αυτού

Από το 2001, τα μέλη του ΠΟΕ έχουν δρομολογήσει ευρύ γύρο πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, ο οποίος είναι γνωστός ως Γύρος της Ντόχα ή Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Ντόχα, κύριος στόχος του οποίου είναι να τεθεί η ανάπτυξη στο επίκεντρο του διεθνούς συστήματος εμπορίου. Με τις συζητήσεις του Γύρου της Ντόχα επιδιώκεται να δοθεί αυξανόμενος ρόλος στις αναπτυσσόμενες χώρες και να ενδυναμωθεί η ικανότητά τους να επωφελούνται από το διεθνές εμπόριο, καθώς και να βοηθηθούν ώστε να καταπολεμήσουν τη φτώχεια.

Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Ντόχα βασίστηκε εξ αρχής στην αρχή της «ενιαίας δέσμευσης»^[3], και βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Όπως και οι προηγούμενοι γύροι, ο συγκεκριμένος γύρος αποσκοπεί σε μεγαλύτερη ελευθέρωση του εμπορίου.

Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Ντόχα βασίζεται σε τρεις πυλώνες:

1. την πρόσβαση στην αγορά για τα γεωργικά προϊόντα (συμπεριλαμβανομένων δασμών και επιδοτήσεων), τα βιομηχανικά αγαθά («πρόσβαση των μη γεωργικών προϊόντων στις αγορές») και τις υπηρεσίες·
2. κανόνες που αφορούν, για παράδειγμα, τη διευκόλυνση του εμπορίου και τα μέτρα αντιντάμπινγκ· και
3. την ανάπτυξη.

Ωστόσο, οι συνομιλίες προσκρούουν σε μείζονα θέματα, κυρίως σε όσα αφορούν την πρόσβαση στις αγορές. Οι σημαντικότερες διαφορές υπάρχουν μεταξύ των θέσεων μεγάλων αναδυόμενων χωρών και των θέσεων εκβιομηχανισμένων χωρών ή ομάδων, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αναδιαμορφωθεί το διεθνές εμπορικό σύστημα.

Η ΕΕ υποστήριξε την έναρξη ενός ευρέος και φιλόδοξου γύρου. Αυτός φάνηκε να είναι ο βέλτιστος τρόπος για να εξασφαλιστεί η οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη για όλους τους συμμετέχοντες, καθώς και για να είναι εφικτές οι απαραίτητες αντισταθμίσεις. Εντούτοις, παρά τις σημαντικές προσπάθειες σημαντικού αριθμού συμμετεχόντων (κυρίως της ΕΕ), η επιτυχής ολοκλήρωση του συνόλου των διαπραγματεύσεων δεν φαίνεται εφικτή.

Προκειμένου να ξεπεραστεί το αδιέξοδο στο οποίο έχουν περιέλθει οι διαπραγματεύσεις της Ντόχα και να παρεμποδιστεί ο προστατευτισμός, τα μέλη του ΠΟΕ έχουν επικεντρώσει την προσοχή τους στην επίτευξη αποτελεσμάτων σε λιγότερο επίμαχους τομείς, οι οποίοι θα μπορούσαν να συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στους αναπτυξιακούς στόχους. Τον Δεκέμβριο του 2013 εγκρίθηκε η πρώτη πολυμερής νομική

[3] Η αρχή της «ενιαίας δέσμευσης» σημαίνει στην ουσία ότι «τίποτε δεν συμφωνείται μέχρις ότου συμφωνηθούν τα πάντα».

πράξη μετά την ίδρυση του ΠΟΕ, πριν από 22 χρόνια – η Συμφωνία για τη Διευκόλυνση του Εμπορίου. Δύο χρόνια αργότερα, τον Δεκέμβριο του 2015, σημειώθηκε περαιτέρω απτή πρόοδος μέσω μιας συμφωνίας για την θέσπιση κανόνων που θα περιορίζουν τη στήριξη των γεωργικών εξαγωγών που στρεβλώνει το εμπόριο – έναν τομέα ειδικού ενδιαφέροντος για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Αν και μικρότερης εμβέλειας από το αρχικό πρόγραμμα του Γύρου της Ντόχα, οι θετικές αυτές εξελίξεις, ιδίως δε η έναρξη ισχύος της Συμφωνίας για τη Διευκόλυνση του Εμπορίου τον Φεβρουάριο του 2017, επιβεβαιώνουν την προσήλωση των μελών του ΠΟΕ στο διμερές εμπορικό σύστημα. Ανοίγουν επίσης τον δρόμο για ανανέωση του ΠΟΕ, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι νέες παγκόσμιες εμπορικές προκλήσεις και να υποβοηθηθεί η ενίσχυση των πολυμερών εμπορικών κανόνων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τις συνομιλίες του ΠΟΕ. Έχει εγκρίνει διάφορες εκθέσεις για την αξιολόγηση του σταδίου εξέλιξης των συζητήσεων.

Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ, η οποία συνδιοργανώνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη Διακοινοβουλευτική Ένωση, προσφέρει τακτικά την ευκαιρία για εποικοδομητική συμμετοχή (βλέπε κατωτέρω περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εν λόγω διάσκεψη). Σε πολλές περιπτώσεις, το Κοινοβούλιο ζήτησε την επανάληψη των διαπραγματεύσεων, τονίζοντας τη σημασία του Γύρου της Ντόχα για το παγκόσμιο εμπόριο και την οικονομική ανάπτυξη.

Το Κοινοβούλιο έχει επίσης συμμετάσχει ενεργά στις διαπραγματεύσεις για πιο περιορισμένες συμφωνίες. Απέστειλε αντιπροσωπείες στο Ναϊρόμπι και το Μπουένος Άιρες τον Δεκέμβριο του 2015 και τον Δεκέμβριο του 2017 αντίστοιχα, για να παραστούν σε υπουργικές συνεδριάσεις του ΠΟΕ. Το Κοινοβούλιο συνεχίζει να παρακολουθεί τις εξελίξεις στον ΠΟΕ, ιδίως ενόψει της υπουργικής διάσκεψης του ΠΟΕ - η επόμενη πρόκειται να λάβει χώρα τον Ιούνιο του 2021.

Η ΕΕ και ο ΠΟΕ

Μέχρι στιγμής, η ΕΕ έχει διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη του συστήματος διεθνών εμπορικών συναλλαγών μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Επί του παρόντος, η ΕΕ διερευνά ιδέες για τον εκσυγχρονισμό του ΠΟΕ^[4].

Όπως η ΓΣΔΕ (και αργότερα ο ΠΟΕ), η ίδια η ΕΕ είχε αρχικά σχεδιαστεί με σκοπό την άρση των τελωνειακών φραγμών και την προώθηση του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών της. Η ενιαία αγορά της ΕΕ είχε εν μέρει εμπνευστεί από τις αρχές και τις πρακτικές της ΓΣΔΕ. Η Ένωση υπήρξε ανέκαθεν ένας από τους κύριους υπερασπιστές ενός αποτελεσματικού διεθνούς εμπορίου βασισμένου στο κράτος δικαίου. Ένα τέτοιο σύστημα βοηθά στο να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις της θα έχουν δίκαιη πρόσβαση στις αγορές στο εξωτερικό και, επομένως, στηρίζει την οικονομική ανάπτυξη, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις τρίτες χώρες, ιδίως τις λιγότερο ανεπτυγμένες.

Η κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ είναι ένας από τους τομείς στους οποίους η Ένωση έχει πλήρη και αποκλειστική αρμοδιότητα. Με άλλα λόγια, η ΕΕ λειτουργεί ως ενιαίος φορέας στον ΠΟΕ και εκπροσωπείται από την Επιτροπή και όχι από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή διαπραγματεύεται εμπορικές συμφωνίες και υπερασπίζεται τα συμφέροντα

[4] Δελτίο Τύπου [σχετικά με την ολοκληρωμένη προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον εκσυγχρονισμό του ΠΟΕ](#).

της ΕΕ ενώπιον του μηχανισμού επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ, εξ ονόματος του συνόλου των 28 κρατών μελών. Η Επιτροπή διαβουλεύεται τακτικά με το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τους υποβάλλει εκθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο και την στρατηγική των πολυμερών συζητήσεων. Βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο είναι συννομοθέτες και ο λόγος τους έχει ίση βαρύτητα σε θέματα διεθνούς εμπορίου.

Μέσω του ΠΟΕ, η ΕΕ έχει επίσης επιδιώξει να προωθήσει ένα πολυμερές πλαίσιο εμπορικών διαπραγματεύσεων που προορίζεται να συμπληρώσει τις διμερείς διαπραγματεύσεις. Ωστόσο, το αδιέξοδο στο οποίο έχει περιέλθει ο Γύρος της Ντόχα και το γεγονός ότι άλλοι εμπορικοί εταίροι έχουν στραφεί στις διμερείς συμφωνίες, έχουν αναγκάσει την ΕΕ να αναθεωρήσει εν μέρει τη μακροχρόνια στρατηγική της και να επιστρέψει στις περιφερειακές και διμερείς διαπραγματεύσεις.

Τα υφιστάμενα αδιέξοδα στον ΠΟΕ υποδηλώνουν επίσης ότι το διεθνές σύστημα εμπορικών συναλλαγών έχει αλλάξει δραματικά τα τελευταία 20 έτη. Το σύστημα έχει εξελιχθεί και περιλαμβάνει νέους παράγοντες – κυρίως χώρες σε μετάβαση και αναπτυσσόμενες χώρες – που διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο. Η ελευθέρωση του διεθνούς συστήματος εμπορικών συναλλαγών ωφέλησε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες βιώνουν έκτοτε μια άνευ προηγουμένου φάση διαρκούς οικονομικής ανάπτυξης. Η ΕΕ γνωρίζει καλά αυτές τις νέες δυναμικές. Έχει επισημάνει την ανάγκη να προχωρήσει πέρα από τη διαπραγματευτική προσέγγιση των τελευταίων ετών και να δοκιμάσει καινοτόμες προσεγγίσεις που να αντιμετωπίζουν την αυξανόμενη σημασία των κανονιστικών ζητημάτων έναντι των δασμολογικών.

Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ

Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ συνδιοργανώνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη Διακοινοβουλευτική Ένωση (ΔΚΕ) και αποσκοπεί στην ενίσχυση της δημοκρατίας σε διεθνές επίπεδο, προσδίδοντας κοινοβουλευτική διάσταση στην πολυμερή εμπορική συνεργασία.

Η πρώτη επίσημη συνάντηση των βουλευτών στο πλαίσιο του ΠΟΕ πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 1999, στο πλαίσιο της υπουργικής διάσκεψης του ΠΟΕ στο Seattle. Το 2001, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η ΔΚΕ συμφώνησαν να ενώσουν τις προσπάθειές τους και να χρηματοδοτήσουν μια κοινοβουλευτική συνεδρίαση κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης του ΠΟΕ στην Ντόχα. Η συνάντηση αυτή έθεσε τα θεμέλια για τη σημερινή Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ.

Η διάσκεψη παρέχει ένα φόρουμ στο οποίο βουλευτές από όλον τον κόσμο ανταλλάσσουν απόψεις, πληροφορίες και εμπειρίες σχετικά με θέματα διεθνούς εμπορίου. Οι συμμετέχοντες παρακολουθούν τις δραστηριότητες του ΠΟΕ· προάγουν την αποτελεσματικότητα και την αμεροληψία του ΠΟΕ· προωθούν τη διαφάνεια στις διαδικασίες του ΠΟΕ· καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση του διαλόγου μεταξύ κυβερνήσεων, κοινοβουλίων και κοινωνίας των πολιτών· επηρεάζουν τον προσανατολισμό των συζητήσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ· και ενισχύουν τις ικανότητες συμμετοχής των εθνικών κοινοβουλίων σε ζητήματα διεθνούς εμπορίου.

Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ συνέρχεται κατά τη διάρκεια υπουργικών διασκέψεων του ΠΟΕ. Η τελευταία συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη, στις 6 και 7 Δεκεμβρίου 2018.

Wolfgang Iglar
10/2020

